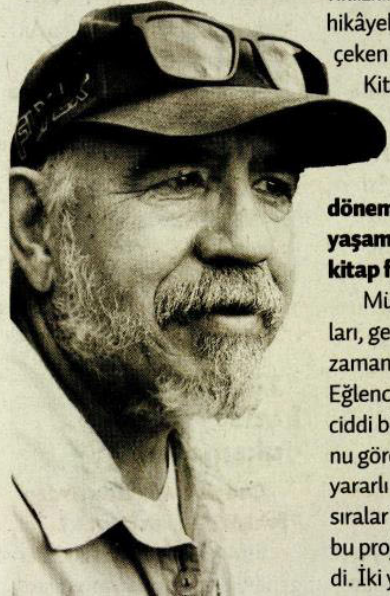

Eğlenceye baloyla başladık şimdi 'eller havaya' dönemi

Gökhan Akçura eğlencenin binbir yüzünü fotoğraflarla ve arşiv belgeleriyle anlattı: **Yıldızların Altında-Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Eğlence Yaşamı**

Yazar, araştırmacı, senarist, reklamcı, yayıncı, editör, radyo programcısı Gökhan Akçura'nın çok yönlü kişiliği doğal olarak imza attığı son kitaba da yansıyor, elimizde Osmanlı döneminden başlayıp günümüze uzanan eğlence hayatına dair müthiş bir çalışma var: **Yıldızların Altında-Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Eğlence Yaşamı**. Batılılaşma süreci, değişen politik iklime göre şekillenen mekanlar, alışkanlıklar, arayışlar... Toplumsal tarihe, popüler kültüre önemli bir katkı olan **Yıldızların Altında** görselleri, detayları, hikâyeleri ile okuru içine çeken özel bir araştırma. Kitabı dair detayları Gökhan Akçura ile konuştuk.

Cumhuriyet dönemindeki eğlence yaşamını konu alan bir kitap fikri nasıl doğdu?

Müzik, gösteri sanatları, gece hayatı da her zaman ilgi alanım içinde olmuştur. Eğlence tarihimiz konusunda da ciddi bir araştırma eksikliği olduğunu gördüm. Bu alanda çalışmanın yararlı olacağını düşündüm. O sıralar beraber çalıştığımız TÜYAP, bu projenin sponsorluğunu üstlendi. İki yıl asistanım Bahar Göze ile

NAZLI BERİVAN AK berivanak@gmail.com

elden geçirmedik arşiv, kütüphane, kaynak kalmayacak biçimde çalıştık. Sonunda **Yıldızların Altında** ortaya çıktı.

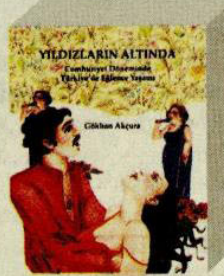
"Sorunların kaynağı şekilci Batıcılık"

Padişahlar arasında en ilginç bulduğunuz isim hangisi oldu?

2. Abdülhamid'in eğlenceyle ilişkisi ilginç ama Abdülmecid'i de unutmamalı. Abdülmecid 1849 yılında Beyoğlu'ndaki Naum Tiyatrosu'nu ziyaret eder. Locasına kurulum, sadece kendi için sunulan gösteriyi izler. Bundan iki yıl sonra, bu kez şehzadelerini de yanına alarak temsil

saatinde ansızın Naum Tiyatrosu'na gelir. Alışılmadık bir şey olur ve Padişah, seyircileri localar, parter ve koltuklarda görmek istediğini söyler. Bunun üzerine kapıda bekletilen büyük kalabalık içeri dolar. Gösteri bir ayın havasında gerçekleştirilir. 2.

Abdülhamid ise, sanılanın aksine, Batı'ya çok açık, İstanbul'a gelen hemen her etkinliği izleyen bir padişahı. Ama onları izlemeyi tercih ettiği yer elbette Yıldız Sarayı'dı. Bu nedenle Batılılaşmanın bir açıdan da Osmanlı Sarayı'nın paralelinde geliştiğini söyleyebiliriz.

Cumhuriyetin ilk yıllarında baloların bir ulusal göreve dönüşmesi çok ilgi çekici. Neler söylersiniz balolarla ilgili?

Benim kanımca ilk dönem Cumhuriyet hükümetleri toplum mühendisliğinde işi aşırıya götürmüşlerdi. Balolar birbiri ardına düzenleniyordu. 1930'lu yıllarda İstanbul'da balo düzenlemeyen kurum kalmamıştı. Balolara bu denli öncelik vermenin anlamlı olduğunu hiç sanmıyorum. Yine 1930'lu yıllarda radyolarda klasik Türk müziği yasağı getirilmiştir. İki üç yıl süren bu yasağın nedeni, Türk halkının Batı tarzı "yüksek" müziğe yaklaşmasını sağlamaktı. Ama ne oldu sonunda? Gazinolarda alaturka şarkıcılar daha öne çıktı, Anadolu halkı Arap radyolarını dinlemeye başladı. Şekilci bir Batıcılık, sonuçları bugüne kadar uzanan sorunların kaynağıdır.

Naşid Bey karakteri özelinde münevver kesim / aşağı kesim ayrımını net görüyoruz. Cumhuriyet döneminin eğlence hayatında, bu sınıfsallık ile ilgili neler söylersiniz?

Eğlencenin hası pahalı bir şey elbette. Birinci sınıf gazinolarda keyif çatmak, operetleri ve konserleri kaçırmadan izlemek her babayiğidin yapabileceği şeyler değil. Bu açıdan elbette sınıfsal; paran olduğu kadar eğlenebilirsin! Batı tipi eğlence Beyoğlu yakasında arzi endam ederken, İstanbul yakası hâlâ eski gösteri sanatlarını tercih ediyordu. Tuluat, kanto, cambazlık vb. gibi. Naşid bu ikilemi aşmaya çalışıyordu. Karagöz'ü sahneye çıkararak bir tiyatro karakteri haline getirmeye çalıştı ama bu çabaları var olan ikilemi aşabilmesini getirmede.

Televizyonun eğlence kültürümüz üzerindeki etkisini nasıl değerlendirirsiniz? Bir yönüyle sınıfsal ayrımı, zengin ile fakiri eşitlediğini söyleyebilir miyiz?

Televizyonun sesle birlikte görsel yanının da oluşu büyük bir yenilikti. Dizilerden eğlence programlarına kadar her konuda toplumu biçimledi. Günümüzün eğlence kültürünün esas olarak televizyondan beslendiğini söyleyebiliriz. •

Yıldızların Altında-Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Eğlence Yaşamı / Gökhan Akçura / Yapı Kredi Yayınları / Araştırma / 568 Sayfa

"Gittikçe daha sıradan bir toplum haline geliyoruz"

Kitabı tamamladığımızda kendimize özgü bir eğlence yaratamadığımızı görüyoruz, var olan geçmişte bırakmışız, yenisini taklit etmiş ama dönüştürememişiz. Bugün eğlencenin hangi dönemini yaşıyoruz?

Günümüzün eğlence kültürü hakkında olumlu şeyler söylemem zor. Elbette belli bir kalitenin üzerinde, topluma katkısı olan, yarına kalabilecek ürünler de var ama bunlarla ilgilenen insan sayısı o kadar az ki... Günümüzün gözde ve gittikçe daha egemen olan eğlence anlayışı, en olumsuz anlamıyla "pop". Bu anlamı içinde pop kültür, giderek daha da sıradanlaşan, yaratıcılığa prim vermeyen, yüzeysel

bir unsur. Zaten kitabın son bölümünün başlığı da gidişatı gösteriyor: "Eller Havaya!" Bu durum nasıl değişir, değişebilir mi? Hiç umutlu değilim. Gittikçe daha sıradan bir toplum haline geliyoruz ne yazık ki... Ya gözünüzü kapayıp ellerinizi havaya kaldıracaksınız, ya da gözünüzü kapayıp görmemeye, duymamaya...